

סוג הבחינה: א. בגרות לנבחני משנה
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ה, 2015
מספר השאלון: 135,001108

תנ"ך

יחידת הלימוד החמישית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה פרק אחד ובו שמונה שאלות.
עליך לענות על חמש שאלות. $100 = 20 \times 5$ נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. בסס את דבריך על הכתוב.
- הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

ענה על חמש מן השאלות 1-8 (לכל שאלה – 20 נקודות).

1. קרא בראשית, ל"ד, 14-24.

י וַיֹּאמְרוּ אֵלֵיהֶם לֹא נוֹכַל לַעֲשׂוֹת
הַדָּבָר הַזֶּה לְהֵת אֶת־אֲחֵינוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ עֲרֵלָה בִּי־
ט חֲרָפָה הוּא לָנוּ: אַךְ־בִּזְאֵת נָאוֹת לָכֵם אִם תִּהְיוּ כְּמֵנוּ
טז לְהַמּוֹל לָכֵם כָּל־זָכָר: וְנִתְּנוּ אֶת־בָּנֵינוּ לָכֵם וְאֶת־בָּנֹתֵיכֶם
יז נִקַּח־לָנוּ וְיִשְׁבְּנוּ אִתְּכֶם וְהִיָּינוּ לָעַם אֶחָד: וְאִם־לֹא תִשְׁמָעוּ
יח אֵלֵינוּ לְהַמּוֹל וּלְקַחְנוּ אֶת־בָּתְּנוּ וְהִלְכְּנוּ: וַיִּיטְבוּ דְבָרֵיהֶם
יט בְּעֵינֵי חֲמוֹד וּבְעֵינֵי שָׂכֵם בֶּן־חֲמוֹד: וְלֹא־אַחֵר הִנְעֵר לַעֲשׂוֹת
כ הַדָּבָר כִּי חָפֵץ בַּבַּת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבֵּד מִכָּל בֵּית אָבִיו: וַיָּבֹא
כא חֲמוֹד וּשְׂכָם בָּנוּ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל־אֲנָשֵׁי עִירָם
כא לֵאמֹר: הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלָמִים הֵם אֲתָנוּ וַיִּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ
וַיִּסְחָרוּ אֹתָהּ וְהָאֶרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת־יָדַיִם לִפְנֵיהֶם אֶת־בָּתְּנָם
כב נִקַּח־לָנוּ לְנָשִׁים וְאֶת־בָּנֵינוּ נָתַן לָהֶם: אַךְ־בִּזְאֵת יֵאָתוּ
כג לָנוּ הָאֲנָשִׁים לְשֹׁבֵת אֲתָנוּ לִהְיוֹת לָעַם אֶחָד בְּהַמּוֹל לָנוּ כָּל־
כג זָכָר כַּאֲשֶׁר הֵם נְמָלִים: מִקְנֵהֶם וְקִנְיָנָם וְכָל־בְּהֵמָתָם הֵלֹא
כד לָנוּ הֵם אֵךְ נְאוֹתָהּ לָהֶם וַיִּיטְבוּ אֲתָנוּ: וַיִּשְׁמָעוּ אֶל־חֲמוֹד
וְאֶל־שָׂכֵם בָּנוּ כָּל־יִצְחָי שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמְלֹךְ כָּל־זָכָר כָּל־יִצְחָי
שַׁעַר עִירוֹ:

א. קרא את דברי מ' ויינפלד שלפניך.

במרכז הפרק עומדת בעיית החיתון בין בני יעקב לבני שכם [...], ויש בכך מעין הקדמה לאזהרות בחוקה הישראלית, שלא [...] לבוא אתם [עם יושבי הארץ] בקשרי חיתון.
(מ' ויינפלד, "בראשית", עולם התנ"ך)

הסבר את "בעיית החיתון" שוויינפלד מזכיר בדבריו. בסס את דברך על שלוש ראיות:

על ראיה מן הקטע שלפניך מבראשית, ל"ד, על ראיה מבראשית, כ"ד, 3-4 ועל ראיה מדברים, ז', 1-3.
הסבר כל ראיה שהבאת.

(12 נקודות)

ב. קרא פסוקים 20-24 בקטע שלפניך.

על פי פסוקים אלה, מה הייתה הסיבה להסכמתם של אנשי שכם להימול?

בסס את דברך על הכתוב. (8 נקודות) /המשך בעמוד 3/

שים לב: המשך הבחינה בעמוד 4.

2. קרא בראשית, ל"ח, 26-6.

ויקח
 ז יהודה אשה לער בכורו ושמה תמר: ויהי ער בכור יהודה
 ח רע בעיני ה' ומתהו ה': ויאמר יהודה לאונן בא אל-
 ט אשת אחיך ויבס אתה והקם זרע לאחייך: וידע אונן כי לא
 לו יהיה הזרע והיה אס-בא אל-אשת אחיו ושחת ארצה
 י לבלתי נתן זרע לאחיו: וידע בעיני ה' אשר עשה וימת
 יא גם-אתו: ויאמר יהודה לתמר כלתו שבי אלמנה בית-
 יב אחיך עד-יגדל שלה בני כי אמר פן-ימות גם-הוא כאחיו
 יג ותלך תמר ותשב בית אביה: וירבו הימים ותמת בת-שוע
 יד אשת-יהודה וינחם יהודה ויעל על-גזו צאנו הוא וחירה
 יו רעהו העדלמי תמננה: ויגד לתמר לאמר הנה חמייך עליה
 יז תמננה לגז צאנו: ותסר בגדי אלמנותה מעליה ותכס
 יח בצעיף ותתעלף ותשב בפתח עינים אשר על-דרך תמננה
 יט כי ראתה כי-גדל שלה והוא לא-נתנה לו לאשה: ויראה
 כו יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה: ויט אליה אל-הדרך
 כז ויאמר הבה נא אבוא אליך כי לא ידע כי כלתו הוא ותאמר
 כח מה-תתן-לי כי תבוא אלי: ויאמר אנכי אשלח גדי-עזים
 כט מן-הצאן ותאמר אס-תתן ערבון עד שלחך: ויאמר מה
 לו הערבון אשר אתן-לך ותאמר חתמך ופתילך ומטף אשר
 לו בידך ויתן-לה ויבא אליה וטהר לו: ותקם ותלך ותסר
 ל כצעיפה מעליה ותלבש בגדי אלמנותה: וישלח יהודה את-
 לד גדי העזים ביד רעהו העדלמי לקחת הערבון מיד האשה
 לה ולא מצאה: וישאל את-אנשי מקמה לאמר אינה הקדשה
 לו הוא בעינים על-הדרך ויאמרו לא-היתה בזה קדשה: וישב
 לו אל-יהודה ויאמר לא מצאתיה וגם אנשי המקום אמרו
 לה לא-היתה בזה קדשה: ויאמר יהודה תקח-לה פן נהיה
 לו לבז הנה שלחתי הגדי הזה ואתה לא מצאתה: והיו כמשלש
 חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך וגם הנה הרה

כה לְזִנּוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאוּהָ וְתִשְׁדָּף: הוּא מוֹצֵאתָ וְהִיא
שְׁלַחָה אֶל-חַמְיָה לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר-אֵלֶּה לּוֹ אֲנֹכִי הִרָּה
וְתֹאמַר הֶפְרָזָה לְמִי הַחֲתָמָה וְהַפְתִּילִים וְהַמָּטָה הָאֵלֶּה:
ט וַיִּכַּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צִדְקָה מִמֶּנִּי כִּי-עַל-כֵּן לֹא-נִתְּתִיהָ לְשִׁלָּה
בְּנִי וְלֹא-יִסָּף עוֹד לְדַעְתָּהּ:

א. קרא גם את החוק האשורי (33A) שלפניך.

אִשָּׁה כִּי תִשָּׁב בְּבֵית אֲבִיהָ, וּבַעֲלָה מֵת וְיֵשׁ לּוֹ בָּנִים, [תגור] בְּבֵית [שתבחר, אם] אֵין לָהּ [בן,
אחיה יתננה] לְכָל אֶחָד [מִן הַבָּנִים] שִׁיחֻפּוֹן, וְאִם יִרְצֶה יִתְּנָהּ לַחֲמִיָּה לְאִשָּׁה; אִם בַּעֲלָהּ וְחֲמִיָּה
מָתוּ, וְלֹא אֵין בֶּן, אֲלֻמָּנָה הִיא (מבחינה חוקית). לְכָל מְקוֹם שֶׁתְּחַפּוֹץ תִּלְךְ.

(1) מֵה אִפְשָׁר לְהַסִּיק מִן הַקְטָע מִבְּרֵאשִׁית שֶׁלִּפְנֵיךְ וּמִן הַחֹק הָאשּׁוּרִי עַל הַמַּעֲמָד הַחֹקִי

שֶׁל הָאֲלֻמָּנָה בַּחֲבֵרוֹת הַקְדוּמוֹת? הַסְּבֵר. (4 נְקוּדוֹת)

(2) עַל פִּי הַקְטָע שֶׁלִּפְנֵיךְ מִבְּרֵאשִׁית, מִצַּד אֶחָד תִּמְרַם כְּפוּפָה לְנוֹרְמוֹת שֶׁל הַחֲבֵרָה שְׁבָה הִיא

חִיָּה, וּמִצַּד אֲחֵר הִיא מְפָרָה אוֹתָן.

בְּסֵס אֶת שְׁנֵי חֻלְקֵי הַטְעָנָה עַל הַכְּתוּב. הַסְּבֵר אֶת דְּבָרֶיךָ. (8 נְקוּדוֹת)

ב. (1) בְּפִסּוּקִים 11-14 בְּקְטָע שֶׁלִּפְנֵיךְ, מִצַּד אֶחָד נִרְמְזוֹת בִּיקוּרֹת הַמוֹפְנִית לַיהוּדָה עַל הַיַּחֲסָה

הַלֹּא-הוּגוֹן כִּלְפֵי תִמְרָה, וּמִצַּד אֲחֵר נִיכְרַת הַבְּנָה שֶׁל הַמְּנִיעַ שְׁלוֹ.

בְּסֵס אֶת שְׁנֵי חֻלְקֵי הַטְעָנָה עַל הַכְּתוּב, וְהַסְּבֵר אֶת דְּבָרֶיךָ. (4 נְקוּדוֹת)

(2) פִּסּוּקִים 25-26 מַעֲיִדִים עַל הַהֲגִינוֹת שֶׁל יְהוּדָה כִּלְפֵי תִמְרָה.

בְּסֵס טְעָנָה זוֹ עַל הַכְּתוּב, וְהַסְּבֵר אֶת דְּבָרֶיךָ. (4 נְקוּדוֹת)

וּתְקַח

הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנוּ וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי
הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאִין הֵמָּה: וַיְהִי הַשָּׁעַר לִסְגֹּר בַּחֲשֹׁךְ
וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הִלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מֵהָר
אֲחֵרֵיהֶם כִּי תִשְׁגֹּם: וְהִיא הֶעֱלֵתָם הִגִּידָה וַתִּטְמַנֶּם בַּפֶּשֶׁתַּי
הַעֵץ הָעֲרֻכּוֹת לֵה עַל־הַגֹּג: וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ
הַיַּרְדֵּן עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרַי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ
הַרְדָּפִים אַחֲרֵיהֶם: וְהִמָּה טָרַם יִשְׁכַּבּוּן וְהִיא עֲלָתָה עֲלֵיהֶם
עַל־הַגֹּג: וַתֹּאמֶר אֶל־הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי־נָתַן ה' לְכֶם
אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נִפְלָה אִמְתְּכֶם עָלֵינוּ וְכִי נִמְגֹּו כָּל־יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ ה' אֶת־מִי
יִסְסוּן מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשְׁנֵי מַלְכֵי
הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר בַּעֲבֹר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וְלַעֹג אֲשֶׁר הִחְרַמְתֶּם
אוֹתָם: וְנִשְׁמַע וַיִּמָּס לִבָּנֹו וְלֹא־קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ
מִפְּנֵיכֶם כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־
יֶהוּ אֶרֶץ מִתַּחַת: וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ־נָא לִי בַּה' כִּי־עָשִׂיתִי עִמָּכֶם
חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם־אֵתֶם עִם־בֵּית אָבִי חֶסֶד וְנִתַּתֶּם לִי אוֹת
אֱמֶת: וְהִחַיְתֶּם אֶת־אָבִי וְאֶת־אִמִּי וְאֶת־אֲחֵי וְאֶת־אֲחוֹתַי
וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת־נַפְשֹׁתֵינוּ מִמָּוֶת: וַיֹּאמְרוּ
לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַּחְתִּיכֶם לָמוּת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת־
דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתַת־ה' לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד
וְאֱמֶת: וַתִּזְרַם בַּחֲבֹל בְּעַד הַחֲלוּן כִּי בֵּיתָה בְּקִיר הַחוֹמָה
וּבְחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת: וַתֹּאמֶר לָהֶם הִהֲרָה לָבוּ פֶן־יִפְגְּעוּ
בְּכֶם הַרְדָּפִים וְנִחַבְתֶּם שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שׁוּב הַרְדָּפִים
וְאַחֵר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם: וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נָקִים אָנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשָּׁבַעְתָּנוּ: הִנֵּה אָנַחְנוּ בָּאִים בָּאָרֶץ
אֶת־תִּקְוָת חֹטֵי הָשָׁנָה הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַּחֲלוּן אֲשֶׁר הוֹדַתְנוּ
בּוֹ וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת כָּל־בֵּית אָבִיךָ
תִּאֲסֹף אֵלֶיךָ הַבֵּיתָה: וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵּיתְךָ
הַחוּצָה דָּמוּ בְּרֹאשׁוֹ וְאָנַחְנוּ נָקִים וְכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בְּבֵית

אֲחוֹתַי

כ דָּמּוּ בְּרָאשֵׁינוּ אֶסְרֵי תַהֲיֵה־בּוֹ: וְאֶסְרֵי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה
כא וְהֵינּוּ נִקְיִים מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: וְתֹאמַר כְּדִבְרֵיכֶם
בן־הוא וְתִשְׁלַחַם וְיִלְכוּ וְתִקְשֹׁר אֶת־תְּקוּת הַשָּׁנָה בַּחֲלוֹן:

א. (1) בדבריה למרגלים אמרה רחב: "ועתה השָׁבְעוּ נָא לִי בֵּה' כִּי עֲשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם
גם אתם עִם בֵּית אָבִי חֶסֶד" (פסוק 12).

הסבר מהו החסד שעשתה רחב עם המרגלים, ומהו החסד שהיא מבקשת שהם יעשו
עמה. בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

(2) ציין שניים מן התנאים שהציבו המרגלים לרחב כדי שבקשתה תיענה. בסס את דבריך
על הכתוב. (6 נקודות)

ב. קרא פסוקים 15-20 בקטע שלפניך.

על סדר האירועים לפי המתואר בפסוקים 15-20 מקשה הפרשן אברבנאל:

במה שאמרו המרגלים לרחב אחרי הורידה אותם בעד החלון... למה לא אמרו אליה כל זה בהיותם
על הגג כשהשביעתם [...] ? שכל נדר [...] אשר יעשה אותם האדם בהיותו אסור ומוכרת אינו
קיים. בעבור זה אחר שיצאו מביתה והיו כבר חוצה לעיר אמרו אליה, אל תחשוב שמה שנדרנו
בהיותנו טמונים על הגג היה קיים, אינו כן...

(1) מהו הקושי שהפרשן מוצא בסדר האירועים, כפי שהם מתוארים בפסוקים אלה?
(6 נקודות)

(2) כיצד הפרשן פותר קושי זה? (4 נקודות)

כח
 בְּעֶד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה
 וְהִיבֵב אִם סִיסְרָא בַּעַד הָאֲשֵׁנָב מְדוּעַ
 בָּשָׁשׁ רָכְבוֹ לָבוֹא מְדוּעַ אַחֲרָיו פָּעַמִּי
 כט
 מִרַּכְבּוֹתָיו: חֲכָמוֹת שְׂרוּתֶיהָ תַּעֲנִינָה אֶפֶר
 ל
 הִיא תִשָּׁיֵב אֲמַדִּיהָ לָהּ: הֲלֹא יִמְצְאוּ יַחֲלִקוּ
 שְׁלָל רַחֵם רַחֲמָתִים לְרֹאשׁ גָּבֵר שְׁלָל
 צְבָעִים לְסִיסְרָא שְׁלָל צְבָעִים
 רַקְמָה צָבַע רַקְמָתִים לְצֹאֲרֵי שְׁלָל:

- א. (1) הבא מן הקטע משופטים שלפניך דוגמה אחת לתיאור היכול לעורר אצל הקורא רחמים כלפי אם סיסרא, והסבר את הדוגמה. (6 נקודות)
- (2) קרא את השיר "אֲמוֹ" שלפניך, מאת חיים גורי.

אֲמוֹ / חיים גורי

לִפְנֵי שָׁנִים, בְּסוֹף שִׁירַת דְּבוּרָה,
 שָׁמַעְתִּי אֶת דּוֹמֵית רֶכֶב סִיסְרָא אֲשֶׁר בּוֹשֵׁשׁ לָבוֹא,
 מִבֵּיט בְּאֲמוֹ שֶׁל סִיסְרָא הַנִּשְׁקָפָה בַּחֲלוֹן,
 אֲשֶׁה שֶׁפֶס כֶּסֶף בִּשְׁעָרָה.

שְׁלָל צְבָעִים רַקְמָה,
 צָבַע רַקְמָתִים לְצֹאֲרֵי שְׁלָל, רָאוּ הַנְּעוּרוֹת.
 אוֹתָהּ שָׁעָה שָׁכַב בְּאֶהָל כְּגִנְרָדִם.
 יָדָיו רִיקוֹת מְאֹד.
 עַל סִגְטָרוֹ עֲקָבוֹת חֶלֶב, חֲמָאָה וָדָם.

הַדּוֹמִיָּה לֹא נִשְׁבְּרָה אֶל הַסּוּסִים וְאֶל הַמְּרַכְבוֹת,
 גַּם הַנְּעוּרוֹת שִׁתְּקוּ אֶחָת אַחֶר אַחַת.
 שִׁתְּיָקְתִּי נִגְעָה בְּשִׁתְּיָקְתָּן.
 אַחֶר זְמַן-מָה שִׁקְעָה הַשֶּׁמֶשׁ.
 אַחֶר זְמַן-מָה כָּבוּ הַדְּמִדּוּמִים.

אַרְבָּעִים שָׁנָה שִׁקְטָה הָאָרֶץ. אַרְבָּעִים שָׁנָה
 לֹא דָהְרוּ סוּסִים וּפָרָשִׁים מֵתִים לֹא נִעְצּוּ עֵינֵי זְכוּכִית.
 אֲבָל הִיא מֵתָה, זְמַן קָצֵר אַחֶר מוֹת בְּנָהּ.

(מ' שקד [עורכת], לנצח אנג'ל: המקרא בשירה העברית החדשה — אנתולוגיה)

בשיר "אֲמוֹ" חיים גורי מגלה חמלה כלפי אם סיסרא.

בסס קביעה זו על דוגמה אחת מן השיר, והסבר את הדוגמה. (4 נקודות)

/המשך בעמוד 9/

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

ב. הבא מן הקטע משופטים שלפניך שתי דוגמאות לביקורת או לאירוניה המופנות כלפי אם סיסרא, והסבר כל דוגמה. (10 נקודות)

/המשך בעמוד 10/

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצִּרְעָה מִמִּשְׁפַּחַת הַדְּנִי
וּשְׁמוֹ מְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עֵקֶרָה וְלֹא יָלְדָה: וַיֵּרָא מֶלֶאךָ ה' אֶל-
הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הִנֵּה-נָא אֶת-עֵקֶרָה וְלֹא יִלְדָתָה וְהָרִית
וְיִלְדָתָ בֶּן: וְעַתָּה הַשְׁמֵרִי נָא וְאֶל-תִּשְׁתִּי יוּן וְשָׁכֵר וְאֶל-
תֹּאכְלֵי כָל-טָמֵא: כִּי הֵנָּךְ הָרָה וְיִלְדָתָ בֶּן וּמִזֶּדָה לֹא-יֵעֲלֶה
עַל-רֹאשׁוֹ כִּי-נִזְוֵר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעֱר מִן-הַבֶּטֶן וְהוּא יִחַל
לְהוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: וַתֵּבֵא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר
לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאָהוּ כְּמִרְאֵה מֶלֶאךָ
הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאַלְתִּיהוּ אִי-מִזֶּה הוּא וְאֶת-שְׁמוֹ
לֹא-הִגִּיד לִי: וַיֹּאמֶר לִי הֵנָּךְ הָרָה וְיִלְדָתָ בֶּן וְעַתָּה אֶל-תִּשְׁתִּי
יוּן וְשָׁכֵר וְאֶל-תֹּאכְלֵי כָל-טָמֵא כִּי-נִזְוֵר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעֱר
מִן-הַבֶּטֶן עַד-יוֹם מוֹתוֹ:

וַיַּעֲתֵר מְנוּחַ אֶל-ה' וַיֹּאמֶר בִּי אֲדוֹנִי אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
שָׁלַחַת יְבוֹא-נָא עוֹד אֵלֵינוּ וְיִזְכְּנוּ מִהַנֶּעֱשֶׂה לְנֶעֱר הַיּוֹלֵד:
וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מְנוּחַ וַיֵּבֵא מֶלֶאךָ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל-
הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בְּשֹׁדָה וּמְנוּחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּה: וַתִּמְהַר
הָאִשָּׁה וַתֵּרֶץ וַתִּגַּד לְאִישָׁהּ וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נֹרָאָה אֵלַי
הָאִישׁ אֲשֶׁר-בָּא בְּיוֹם אֵלַי: וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ
וַיָּבֵא אֶל-הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֵאֱתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-דִּבַּרְתָּ אֶל-
הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנֹכִי: וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עַתָּה יָבֵא דְבָרֶיךָ מִה־יְיָהּ
מִשְׁפַּט-הַנֶּעֱר וּמַעֲשָׂהוּ: וַיֹּאמֶר מֶלֶאךָ ה' אֶל-מְנוּחַ מְכַל
אֲשֶׁר-אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמֹר: מְכַל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגִּפְּנֵי הַיָּין
לֹא תֹאכַל וַיּוּן וְשָׁכֵר אֶל-תִּשְׁתִּי וְכָל-טָמֵא אֶל-תֹּאכַל כָּל
אֲשֶׁר-צִוִּיתִיָּהּ תִּשְׁמֹר: וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מֶלֶאךָ ה' נַעֲצֹדָה-
נָא אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֲזִים: וַיֹּאמֶר מֶלֶאךָ ה' אֶל-
מְנוּחַ אִם-תַּעֲצֹרֶנִּי לֹא-אֲכַל בְּלַחֲמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה עִלָּה לִּי ה'
תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא-יָדַע מְנוּחַ כִּי-מֶלֶאךָ ה' הוּא: וַיֹּאמֶר מְנוּחַ
אֶל-מֶלֶאךָ ה' מִי שָׁמַךְ כִּי-יָבֵא דְבָרֶיךָ וּכְבֹּדְנוֹךָ: וַיֹּאמֶר
לוֹ מֶלֶאךָ ה' לְמָה זֶה תִּשְׁאֵל לִשְׁמִי וְהוּא פְּלָאִי: וַיָּקָם מְנוּחַ
אֶת-גְּדִי הָעֲזִים וְאֶת-הַמִּנְחָה וַיַּעַל עַל-הַצֹּר לַה' וּמִפְּלֵא

דְּבָרֶךָ

כ לַעֲשׂוֹת וּמִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים: וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֵּהָב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשְּׁמִימָה וַיַּעַל מִלֶּאךְ-הָהָּ בַּלֵּהָב הַמִּזְבֵּחַ וּמִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ
כא רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם אֲרֻצָּה: וְלֹא-יָסַף עוֹד מִלֶּאךְ-הָהָּ
לְהֵרָאֵה אֶל-מִנּוּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אִזּוֹ יָדַע מִנּוּחַ כִּי-מִלֶּאךְ-הָהָּ
כב הוּא: וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רָאִינוּ:
כג וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ חֲפִיץ הָיִי לְהַמִּיתֵנוּ לֹא-לִקַּח מִיָּדֵינוּ
עֲלֵה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאֵנוּ אֶת-כָּל-אֱלֹהִים וְכַעַת לֹא הַשְּׁמִיעֵנוּ
כְּזֹאת:

בתחילה התגלה המלאך אל אשת מנוח ולא אל מנוח עצמו.

אברבנאל בפירושו מסביר עניין זה כך:

הטעם שלא בא המלאך אל מנוח ובא אל האשה הוא להיותה [...] יותר מוכנת בשכלה ובחכמתה.

א. בסס פירוש זה על שתי ראיות הנוגעות להתנהגות של האִשָּׁה בקטע שלפניך, והסבר אותן.

(10 נקודות)

ב. בסס פירוש זה על שתי ראיות הנוגעות להתנהגות של מִנּוּחַ בקטע שלפניך, והסבר אותן.

(10 נקודות)

6. קרא שמואל ב, י"ד, 4-11.

וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקַעִית
 אֶל-הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל עַל-אַפֶּיהָ אֶרֶץ וַתִּשְׁתַּחֲו וַתֹּאמֶר הוֹשַׁעַה
 הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר-לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה-לָּךְ וַתֹּאמֶר
 אֲבֹל אִשָּׁה-אַלְמָנָה אֲנִי וַיָּמָת אִישִׁי: וּלְשַׁפְּחָתְךָ שְׁנֵי בָנִים
 וַיִּנְצְוּ שְׁנֵיהֶם בַּשָּׂדֶה וַאֲנִי מִצִּיל בֵּינֵיהֶם וַיָּכּוּ הָאֶחָד אֶת-הָאֶחָד
 וַיָּמָת אֹתוֹ: וַהֲנֵה קָמָה כָּל-הַמִּשְׁפָּחָה עַל-שַׁפְּחָתְךָ וַיֹּאמְרוּ
 תִּנִּי וְאֶת-מִכָּה אַחִיו וַנִּמְתָּהוּ בִּנְפֹשׁ אַחִיו אֲשֶׁר הָרַג וְנִשְׁמִידָה
 גַּם אֶת-הַיּוֹדֵשׁ וְכָפּוּ אֶת-גִּחְלָתִי אֲשֶׁר נִשְׁאַרָה לְבִלְתִּי שׁוֹם-
 לְאִישִׁי שֵׁם וּשְׁאֵרִית עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה: וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ אֶל-הָאִשָּׁה לָכִי לְבֵיתְךָ וְאֲנִי אֶצְוֶה עָלֶיךָ: וַתֹּאמֶר
 הָאִשָּׁה הַתְּקַוְעִית אֶל-הַמֶּלֶךְ עָלַי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הָעוֹן וְעַל-בֵּית
 אָבִי וְהַמֶּלֶךְ וְכִסְאוֹ נָקִי: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַמְדַּבֵּר
 אֱלֹהֶיךָ וַהֲבֵאתוֹ אֵלַי וְלֹא-יִסֹּף עוֹד לִגְעַת בְּךָ: וַתֹּאמֶר יִזְכָּר-
 נָא הַמֶּלֶךְ אֶת-הָאֱלֹהֶיךָ מִהֲרַבִּית גֹּאֵל הָדָם לְשִׁחַת וְלֹא
 יִשְׁמִידוּ אֶת-בְּנֵי וַיֹּאמֶר חִי-הָאֵס-יִפֹּל מִשְׁעֶרֶת בִּנְךָ
 אֶרֶץ:

מִהֲרַבִּית

א. קרא פסוקים 4-7 בקטע שלפניך.

- האישה המספרת לדוד על המקרה שקרה לה, הדומה למקרה אבשלום ואמנון, מבליטה שתי עובדות בסיפור: היא אלמנה, והבן הרוצח הוא היחיד שנותר לה.
- (1) ציין מטרה אחת שביקשה האישה החכמה להשיג באמצעות הבלטת ההבדלים בין המקרים. (4 נקודות)
- (2) ציין והסבר אמצעי ספרותי אחד בפסוקים אלה שהאישה החכמה משתמשת בו, והסבר מה ביקשה להשיג באמצעותו. (8 נקודות)

ב. קרא פסוקים 8-11 בקטע שלפניך.

אף על פי שהמלך נענה לאישה, היא ממשיכה לנהל דר־שיח עמו. מה הייתה מטרת האישה בהמשך הדר־שיח עם המלך, ומה בדברי המלך מלמד שהיא השיגה את מטרתה? (8 נקודות)

שים לב: המשך הבחינה בעמוד 14.

ויהי

רַעַב בַּיָּמִי דָּוִד שְׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיִּבְקֹשׁ דָּוִד אֶת־

פָּנָי ה' וַיֹּאמֶר ה' אֶל־שָׁאוּל וְאֶל־בֵּית

הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר־הִמִּית אֶת־הַגִּבְעֹנִים׃ וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ

לַגִּבְעֹנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה כִּי

אִם־מִיֵּתֵר הָאֲמָדִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִשְׁבָּעוּ לָהֶם וַיִּבְקֹשׁ שָׁאוּל

לְהַכָּתֶם בְּקִנְאָתוֹ לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־

הַגִּבְעֹנִים מָה אַעֲשֶׂה לָכֶם וּבְמָה אֶכְפֹּר וּבְרָכּוֹ אֶת־נַחֲלַת

ה' וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַגִּבְעֹנִים אֵין־לִי כֶסֶף וְזָהָב עִם־שָׁאוּל וְעִם־

בֵּיתוֹ וְאֵין־לָנוּ אִישׁ לְהַמִּית בִּישְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר מֶה־אַתֶּם

אֹמְרִים אַעֲשֶׂה לָכֶם׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר כָּלָנוּ

וְאֲשֶׁר דָּמָה־לָנוּ נִשְׁמָדֵנוּ מִהַתִּיצֵב בְּכָל־גִּבְלֵי יִשְׂרָאֵל׃ יִנָּתֶן־

לָנוּ שִׁבְעָה אֲנָשִׁים מִבְּנֵיוֹ וְהוֹקֵעֲנוּם לְה' בְּגִבְעַת שָׁאוּל בַּחִיר

ה' וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲנִי אֶתֶּן׃ וַיַּחְמַל הַמֶּלֶךְ עַל־

מַפִּיבֶשֶׁת בֶּן־יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל עַל־שִׁבְעַת ה' אֲשֶׁר בִּינָתָם

בֵּין דָּוִד וּבֵין יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל׃ וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת־שְׁנֵי בָנֵי

רִצְפָּה בַת־אִיֶּה אֲשֶׁר יָלְדָה לְשָׁאוּל אֶת־אֲרָמֵן וְאֶת־

מַפְבֶּשֶׁת וְאֶת־חַמֶּשֶׁת בָּנֵי מִיכָל בַת־שָׁאוּל אֲשֶׁר יָלְדָה

לְעֹדְרִיאֵל בֶּן־בְּרִזְלִי הַמַּחֲלָתִי׃ וַיָּתֵּן־לָם בֵּיד הַגִּבְעֹנִים וַיִּקְעֹם

בָּהֶם לִפְנֵי ה' וַיִּפְּלוּ שִׁבְעָתָם יַחַד וְהֵם הָמָּתוּ בַּיָּמִי קִצֵּיר

בְּרֵאשִׁית תַּחֲלַת קִצֵּיר שְׁעָרִים׃ וַתִּקַּח רִצְפָּה בַת־אִיֶּה אֶת־

הַשֶּׁקֶט וַתִּטָּהוּ לָהּ אֶל־הַצּוּר מִתַּחֲלַת קִצֵּיר עַד נִתְּךְ־מִים

עֲלֵיהֶם מִן־הַשָּׁמַיִם וּלֹא־נִתְּנָה עֹף הַשָּׁמַיִם לִנְוָח עֲלֵיהֶם יוֹמָם

וְאֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה לַיְלָה׃ וַיַּגֵּד לְדָוִד אֶת אֲשֶׁר־עָשְׂתָה רִצְפָּה

בַת־אִיֶּה פִלְגַּשׁ שָׁאוּל׃ וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיִּקַּח אֶת־עַצְמוֹת שָׁאוּל

וְאֶת־עַצְמוֹת יְהוֹנָתָן בֶּן מֵאָתָּה בְּעָלִי יְבִישׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר

גָּנְבוּ אֹתָם מִרְחֹב בֵּית־שֵׁן אֲשֶׁר תְּלוּם שֵׁם הַפְּלִשְׁתִּים

בְּיוֹם הַכּוֹת פְּלִשְׁתִּים אֶת־שָׁאוּל בְּגִלְבָּע׃ וַיַּעַל מִשֶּׁם אֶת־

עַצְמוֹת שָׁאוּל וְאֶת־עַצְמוֹת יְהוֹנָתָן בֶּן מֵאָתָּה אֶת־עַצְמוֹת

הַמוֹקֵעִים׃ וַיִּקְבְּרוּ אֶת־עַצְמוֹת־שָׁאוּל וַיהוֹנָתָן בֶּן מֵאָתָּה

בְּנִימָן בְּצֹלַע בְּקֹבֶר קִישׁ אֲבִיו וַיַּעֲשׂוּ כָל אֲשֶׁר־צִוָּה הַמֶּלֶךְ

וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאָדָם אַחֲרֵי־כֵן׃

א. קרא פסוק 10 בקטע שלפניך.

קרא גם את הפרשנות של מ' בן ישר שלפניך, המסבירה את המעשה של רצפה בת איה. ... לאחר מעשה, עיכבה רצפה בת איה את קבורתם, אף הניחה את הגוויות על הצור [...] דם נקי שנשפך ארצה מבלי שכוסה ונקבר [...] ממשיך לזעוק השמימה. משום כך לא דאגה רצפה לקבורת המומתים ואף עיכבה קבורתם [...] בעיני רצפה היה דם נקי, לפי שלא נהרגו על פי דין ישראל. (מ' בן ישר, "עיון בפרשת רצפה בת איה")

(1) מדוע לדעת מ' בן ישר עיכבה רצפה בת איה את הבאתם לקבורה של המומתים?

(6 נקודות)

(2) כיצד חוק הלנת תלוי, המוזכר ב**דברים**, כ"א, 22-23, עשוי להדגיש את הכוונה של

רצפה בת איה שציינת בסעיף (1)? נמק את דבריך. (6 נקודות)

ב. קרא פסוקים 8-9 בקטע שלפניך.

קרא גם את השורות שלפניך מן השיר "כל הקיץ ישיבה רצפה בת איה", מאת ש' שפרה.

[...]

וַיְדִי

דָּוֶד כְּמוֹ תַּמִּיד לֹא שָׁכְבוּ אֶת הַדָּם. אָבִי,

אָבִי, שְׂאוֹל אָבִי, מוֹקֵעַ עַל חוֹמַת בֵּית

שְׂאֵן פָּחַד דָּוֶד גַּם אַחֲרֵי מוֹת. בֵּן לֹו הָיָה לִי אָדָם

תִּלְתָּלִים אֲזִי יִשְׁבְּתִי תַּחְתֶּיהָ

פּוֹרֶשֶׁת שֶׁק עַל הַצּוֹר.

(מ' שקד [עורכת], **לנצח אנגנך: המקרא בשירה העברית החדשה** — אנתולוגיה)

הדוברת בשיר היא מיכל בת שאול, אשת דוד. מזיהוי זה משתמעת מן השיר ביקורת חריפה

על מעשי דוד, המתוארים בפסוקים 8-9 בקטע שלפניך.

הסבר את הביקורת. (8 נקודות)

וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹד אֱלֹהֵי שׁוֹנָם
וּשְׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה וּתְחֹזֶק־בּוֹ לֹאכַל-לֶחֶם וַיְהִי מְדֵי עֲבָדוֹ יֹסֵר
שְׁמָה לֹאכַל-לֶחֶם: וַתֹּאמֶר אֶל-אִשָּׁה הַגְּדוֹלָה יָדְעָתִי כִּי
אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עָבַד עָלֵינוּ תַּמִּיד: נַעֲשֶׂה-נָא עֲלֵיתָ
קִיר קֶטְנָה וְנָשִׁים לוֹ שֵׁם מִטָּה וּשְׁלָחַן וּכְסֵא וּמִנְדָּה וְהִיא
בְּבֹאוֹ אֵלֵינוּ יֹסֵר שְׁמָה: וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שְׁמָה וַיֹּסֵר אֶל-
הָעֹלָה וַיִּשְׁכַּב שְׁמָה: וַיֹּאמֶר אֶל-גִּיתָזִי נַעֲדוּ קְרָא לְשׁוֹנָמִית
הַזֹּאת וַיִּקְרָא-לָהּ וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי: וַיֹּאמֶר לוֹ אִמְרָנָא אֵלֶיהָ
הִנֵּה חֲרַדְתָּ וְאֵלֵינוּ אֶת-כָּל-הַחֲרָדָה הַזֹּאת מָה לַעֲשׂוֹת לָךְ
הֵיטֵל לְדַבֵּר-לָךְ אֶל-הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל-שָׂר הָעֵבָא וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ
עָמִי אֲנִכִּי יִשְׁבֶּת: וַיֹּאמֶר וּמָה לַעֲשׂוֹת לָהּ וַיֹּאמֶר גִּיתָזִי אֲבֹל
בֵּין אֵין-לָהּ וְאִשָּׁה זָקֵן: וַיֹּאמֶר קְרָא-לָהּ וַיִּקְרָא-לָהּ וַתַּעֲמֹד
בַּפֶּתַח: וַיֹּאמֶר לְמוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אֲתִי חֲבֵקֶת בֵּין וַתֹּאמֶר
אֶל-אֲדָנִי אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל-תִּכְזָב בְּשַׁפְּחָתְךָ: וַתַּהַר הָאִשָּׁה
וַתֵּלֶד בֵּין לְמוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אֲשֶׁר-דִּבֶּר אֵלֶיהָ אֱלֹהֵי שָׁע:
וַיִּגְדַּל הַיֵּלֶד וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא אֶל-אֲבִיו אֶל-הַקְּצֵרִים: וַיֹּאמֶר
אֶל-אֲבִיו רֹאשִׁי וְרֹאשִׁי וַיֹּאמֶר אֶל-הַנֶּעֱדָר שְׂאֵהוּ אֶל-אֲמוֹ:
וַיִּשְׂאֵהוּ וַיְבִיאֵהוּ אֶל-אֲמוֹ וַיֵּשֶׁב עַל-בִּרְכֵּיהָ עַד-הַצֹּהָרִים
וַיָּמָת:

א. יש הטוענים כי בפסוקים 12-16 אלישע מפגין גישה מתנשאת כלפי האישה הגדולה משונם.

בסס את הטענה על שתי ראיות מן הכתוב. הסבר את דבריך. (8 נקודות)

ב. קרא פסוק 16 בקטע שלפניך ואת פירוש רד"ק שלפניך לפסוק זה.

אפשר שנאמר לו באותה העת בנבואה או אמר מלבו ובטח באל יתברך שיקיים דברו.

(1) הסבר איזה קושי בפסוק רד"ק מנסה לתרץ בפירושו. (6 נקודות)

(2) לאיזה משני התירוצים שרד"ק מביא בפירושו עשוי להיות ביסוס בדברי האישה

בפסוק 16? הסבר. (6 נקודות)

בהצלחה!